

Издава суботом
 АДМИНИСТРАЦИЈА ЛИСТА
 НАЛАЗИ СЕ
 У ШТАМПАРИЈИ „ОВОД“
 ЦЕТИЊЕ

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

УРЕЂУЈЕ ОДБОР
 РУКОПИСИ СЕ НЕ ВРАЂАЈУ
 ТЕЛЕФОН УРЕДНИШТВА
 БРОЈ 64
 ПОЈЕДИНИ БРОЈ Лл. 1—

ЛИСТ ЗА НАЦИОНАЛНУ ПОЛИТИКУ, КЊИЖЕВНОСТ И ПРИВРЕДУ

Наша ријеч

Материјалистичко-рационалистичке тенденције осамнајестог века створиле су биле од човјека једно ништа, једну бројку политичку. Пад морални и економски, који је дошло Сајетски прошли рат показао је страшне смитове. Нипале су полвјатке партије као печурке на киши и свака од њих прокламоваше, да се бори за слободу, али практично те се странке борашу само за своју слободу, лишавајући друге странке слободу чим једна дође на власт. Корупција и нискошти партијске забранише уздицање и усавршавање духовно. Шта више мишаху нашу државну структуру, богату у традицији и слави. Народна душа не познаваше више појезију велелепености. Помућене сајестји бјежу нагубиле сваку наду. Маса народа заслјепљене лажним теоријама не налазашу више у њима самима способности да открију засједу и превару. Тражаху истину, а не налазашу и зато ошале нечужне и закончане у њиховој очајној бједи, која их доведе до овог страшног људског крвопролића. Маса су чак биле изгубиле мистичну моћ да загледају у душу своју и да бар моле за милост.

У Југославији, понаособ у Црној Гори, у земљи с високим народним поносом и великом бједом не нађе се људи, не нађе се групе политичке, не нађе се човјека последице краља Николе да освјетли својом ријечју, својом акцијом интимне дубине народне душе, пуне неправде, бијеле, патње и бола. И немилвио је било да такав душа мора једном експлодирати. Није постојало духа па је будућност била једна непознаница са политичким авантурама и напосљетку наступила је катастрофа какву наш народ није никад доживио.

Дакле, блиска наша прошлост и само таква прошлост дава нам право и храброст, да устанемо и бацимо у благо једно спекулантско доктринарство, то јест остатке доктринарства који нашу државну катастрофу хоће да претворе у општу народну смрт.

Шта ми хоћемо?

Хоћемо, не ситни и мали живот, у коме су ношти клевете и засједи оружје, а то је оружје кукавица; ми хоћемо живот велики, јуначки звјездани, — величанствен живот наше оmlадине каквим су се животом Црногорци и њихово потомство увијек одликовали у односу према пријатељу и непријатељу.

Хоћемо, да наш народ а понаособ наша оmlадинна заведена доје

к себи, доје разуму, да разумије да је ово што радимо једино могуће с обзиром на општу свјетску конфлрацију, и да имамо једн једини циљ да постигнемо, једну позицију да освојимо, а то је, да са владама сами себе у интересу међусобне љубави, у интересу братства и јединодушности народне, ради нашег спасења.

Са овим циљем ми осјећамо нашу праву надмоћност, и ако подносимо с лијева и десна ударце — надмоћност, јер мислимо и за оне који нас не воле и радимо за оне који то не могу.

За свој рад црпимо снагу из наше историје. Из историје и наших традиција још враћају искре које освјетљавају ноћ у коју су нас неки положили. На свјетлости тих искри хоћемо опет да обогатимо наш народни живот акцијом, борбом, идеалима и пожртвовањем. Не тичу нас се ништа они, који труду наду рад користе. Ми же се десети, да лукавство каквог спекуланта искористи нашу искреност или уопште неће функционисати. А напротив то ће нас потстаћи, да уостријемо наше снаге, јер ништа је девања: награда је сама борба за народ, па и не било побједи.

Једна мистична снага подржава нас, гони нас на акцију противу исјесених елемената, који руше законити поредак, мир и ред у нашој ужој отаџбини, који се укривају или шире фантастичне вијести, а при том клеветничке, а који се, чим прође опасност, бацају на посао сепарирања, интригирања и пљачкања по старом занату. То више нема, то нећемо дозволити, ни по цијену живота.

По нашем мишљењу, човјек није бројка, није средство него једна душа. Ми презиремо апатију и равнодушност у коју се завлаче само млаковне и кукавице. Ми смо сигурни у успјех наше акције гредени нашим праџедовским путем, јер и нас, као некад наше праџедове, гони нека мистична сила на љубав до сад непознату према Црној Гори, односно према нашој нацији.

Овдје у Црној Гори била је духовна школа за нашу нацију, та школа мору та и остати. Ми је поново отварамо „Гласом Црногорца“.

Није наша дужност данас, да толико стварамо једну јуначку вјештину засад, колико вјештину дубоко човјечанску и националну и у потпуној хармонији са чисто словенском концепцијом, а зато ћемо употребити ново оружје. То ново оружје није цијепљење, није раздвајање, надувеност, а још мање уби-

јање оних који не мисле као ми. Нама не треба сем једно оружје па да изађемо побједници — једно, једино оружје, моћније од сваког другог, сигурније и праведније, оружје које нас може одбрани, охрабрити и довести нас до побједи, а то је оружје: заповијест отаџбине, заповијест народа да га спасимо. Н.

Јапанско бродовље бомбардује Калифорнијску обалу

24 фебруара, бомбардовале су подморнице јапанске империјалне морнарице војна постројења на обали Калифорније. Телеграми који стижу из Лисабона јављају да је палба јапанских подморница била управљена против рафинерија петролеја близу Санта Барбаре у Калифорнији. Када су се американски авиони дигли, јапанске подморнице престало су се већ биле удаљиле. Са неманског фронта се гласи да јапанске трупе настављају своје предовање према Рајону и јужно тропске врућине не само у ој зони нарочито јако су се јапански становништво пријављује добар пријем јапанској војсци изражавајући јој задовољство што се враћају Бируму од британског Парма.

У добри час...

Националисти се буде, организују и већ предузимају оружану акцију против комунистичких банди, које нашом земљом харају и пљачкају још од 13 јула.

Од стране националиста већ су заузеле вароши Колашин и Матешчево. Том приликом остало је на бојном пољу више одметничких глава, а пет стотина одметника прешло је на страну националиста да продуже борбу против досадашњих својих другова. — Исти покрети националиста већ се осјећају у Бјелопавлиће, Загарач, Велестово, Марковићу, Чезво и Цуце. Октово, Нишкића и у Пешевине националисти већ воде акцију, под вођством мајора Радоице Мијушковића, ком. Радоице Никчевића и мајора Пера Марушића.

Сазнајемо из поузданог извора да се селаци боје од предстојећих војних операција у земљи, које италијанске трупе спремају да предузму.

Најкатегоричније демантујемо све лажне гласове који се код селака проносе. — Зато позивамо становништво свих села да остане код својих кућа, да дочека војску и да јој се стави на расположење, као своје заштитнику. Мирном и предусретљивом народу ни длака са главе неће фалити.

Браћо селачи! Послушајте наш савет у интересу вас самих и ваших породица.

Једна порука

Постоји једна народна изрека која гласи: Кад Бог хоће некога да казни, он му најприје одзме памет! Ова изрека може се пријенијети на све вас Црногорце који узесте пушку у руке и 13 јула 1941 год. нападоште, иза брзије, доброћудне и мирољубиве италијанске војнике, без нужде, без потребе и без икаквог изгледа на ма какав позитивни успјех. Посљедице тога вашег безумног напада биле су ужасне за Црногорски народ, а ево зашто: стотине Црногораца изгубише, а још њима и жене и деца и старостине других пропадају у прољетним логорима, стотине трећих по разним тамницама, А наути заузеле црногорску земљу, а глад је разјапила своје страшне чељусти и она ће кроз који дан почети да гута и старостине. Једном ријечју ви заристе ножама утробе своје рођене мајке, намућене Црне Горе, и радите на томе да несрећни народ црногорски у гроб положите. Видите ли све ове ужасе које почињете самима себе и својему народу. Према вашем непременом рушењем раду да се закључити ништа не видите, да ништа не осјећате, него да је вашим душма завладао дух демона и ваш разум нихилистичко безумље ево зашто:

У намјери да се престане са проливањем крви по Црној Гори и да се у земљи успостави мир и ред како би се припустило позитивном раду Његово Величанство Краљ Италије, преко Његово Екселенције Гувернера Црне Горе, благовољило је пружити вам једно великодушну помиловање.

И у мјесто да сте искористили ту zgodну прилику, ви сте пролијали ваш суманути посао, убијали и даље италијанске војнике, вијене Црногорце, па чак и бабе, тероризишћу истовремено, на разне начине, све оне који не одобравају ваше поступке, а они се одобрити не могу, пошто су то поступци потпуно поманитални људи. Међутим, сва зла и народне несреће које до сад проузроковасте нијесу ништа при злу и несрећама, које ће наступити кроз кратко вријеме, ако не положите оружје, јер ће многобројне трупе италијанске војске да успоставе мир и ред у земљи, навалити са свих страна да пале села, да усрјају средна и кривце и невинне, јер они неће знати, нити могу знати ко су кривци а ко невини. Догодиће се многобројни страшни случајеви као онај што се је десило ту скоро на Шинђору т. ј. убијање невиних људи, жена и деце, тако да ће поход Ђуприлица остати у исто-

Проповијед

коју је на Св. Саву о. г. говорио Њ. Впрвосс. Митрополит Господин ЈОАНИКИЈЕ

ВО ИМЕ ОТАЦА И СИНА И СВЈАТАГО ДУХА...

Тужна чињеница да у овоме свијету има више зла него добра врло често добија доказе. Нема кривега да се у нашу земљу вјеровати није ниског класица да се његовим ружним ријечима неће поклонити пакиња, јер се радо слуша ало и о њему препричава. Може онај ко сије зло бити најгора морална наказа, људи, који од негативности живе, примая лажи и даље шире. Ово као и многобројна друга зла чине живот тешким и горким, стога је Његовог рекао:

„Са'јет је овај тираг травињу, а камо ли души благородној.“
(П. П. Његов: Горски вијенац.)

Па исто онако као што се послјеге ружног времена испуњеног кишом, вјетром и снјегом радујемо ведром, сунчаном дану, тако се стијешњави грисима, ожалошћена срца наша, обрадују појави добра.

Данас наша св. Црква слави успомену великог преставника добра, слави свога светитеља Саву, првог српског архиепископа и просвјетитеља. Стога је данас радост на небу међу Божијим уданицима, а нарочито међу Србима светитељима. Радују се светитељске душе ова његовог Симеона миропоученог, брата његовог Стефана Првоченог, наследника његовог св. Арсенија, синовца његових Владислава и архиепископа Саве II, архиепископа Никодима и Данила, Стевана Дечанског, патријарха Јоаникија, Јефрема и Спиридона, мученика кнеза Лазара, светитељи Анастасије, Јелене и Ангелине, Стефана Штјалиновића, Стефана Пидерског, митрополита Василија Аустровског, митрополита Мартина Црногорског, митрополита Стефана и осталих Божијих уданица и св. Саве је наша Србима упуца у жалости, срећа у несрећи, топлота у студени свјетлост у мраку. Јога у тој врелу времену, када се часе мисли морални принципи, када друштвени олош игра оргије над светим гробовима мученика, када се бијесно напада да све што је нашег народа свату кроз вјекове, што је дало нашој историји смисао и садржај, што нас је крхило и одржало у дугом времену страдања и мука свакојих, прави представници нашег народа са поносом прослављају св. Саву, у мислима својим оживљају његов живот и рад, у срцима својим чувају његов мио лик, што јача њихову вјеру, буди наду, умножава љубав.

Наш pjesник и академик Јован Дучић овако нам је описао св. Саву: „Српски Свети Саво, велики печат наше историје, јесте, по чистоти и непорочности његове личности, и по љепоти и обимности мисије, и по државничкој продорности и стварану, једна од највећих фигура европског XII века, богатог у мистицима, века светог Бенедикте и Дантеа. Зато сам, поред Христа, мислио често о овом великом светитељу. Он ме је пратио неким путем. Био је можда први од свих Срба који је овуд прошао својом краљевском ногом. Све што данас овде блиста на сунцу вјешности, огледало је у плавим немањским очима, очима тога нашег мудраца и писца, политичара и светитеља, без којег вероватно наша херојска нација или не би данас опште постојала, или бар не са њеним данашњим овако израито расним одликама.

Ни један народ није имао заслужнијег човека. А потпуније, отменије, чистије и поноситије личности мислиоци и мистика, не налазиш нигде друге. Наша средњевјековна житија, која су потекла из пера краљева и првосвештеника, и која се читају и данас са толико радошћу и користи, доказују дубоко хришћанство српског средњег века. А та су дивна житија писана сва по угледу на светитељско ремек дело. Та житија су понос наше укупне националне културе. Одиста, нагледа да је и све друго што се стварало у нашем сјајном средњем веку, било урађено у знаку овог изванредног људа и творца, — што је урађено и верски, и политички, и културно. Зато, омађина његовим споменом, нисам се оуд одвајао од његове личности као изванредног светитеља којег сам стављао одмах после Христа.“ (Јован Дучић: Градови и химере, стр. 286-7).

Драга браћо и сестре, данас, када прослављамо оснивача самосталности Српске Цркве, њеног мудрог организатора и покровитеља, запитаймо се како се понашало према духовној мајци нашој? Дали као вјерни синови и кћери? Како посјећујемо св. храмове Божије, како дјену нашу васпитавамо у хришћанском духу? Дали приступимо се, тајнама исповијести и причешћа, дали вршимо заповиједи Божије и Црквене? Дали живот своје стидено путем св. Саве, који је, тврда именована на којој је сазидаана српска црква?“ (Икос 5 у акатисту св. Сави). Дали би нам св. Саво потврдио да се вјера, која је Он у народу својем утврдио, чврсто држи у срцима вјернога Му народа?“ (Икос 4 у акатисту св. Сави). На ова питања нека сваки себи одговори по својој савјести, па је рекао да је нашој земљи службеник, да је нашој земљи служио у скоро првој српској св. Сави је издио храм, који је био свештенике да се не одвајају од службе Божије, да не оставе своје дјетство бодослужбеницима, да народ своје утврди Цркву Христову, коју сва треба да слуша, како би јачао у вјери и добрим дјелима. И ко хоће да је насљедић Његовог Духа и поштоваоца Његовог дјела, ко жели Његову благослову тај мора науку Његову свјетом и праведном Црквом бити и заповијестима њеним покоравати се, јер Господ Исус Христос је рекао: „Ко чува заповијести моје и врши их, тај ме љуби.“ (Јов. 14,21).

Спаситељ је често долазио у храм јерусалимски. (Јука 18,10). Он је ревновао за молитву у храму, (Јука 19,46), у њему је народ просвјетљавао небеском науком, (Мат. 26,55), жалостан је био због нерета у храму. (Јов. 2,16-70). Он је поштовао врлински свога народа (Јов. 2,23), осветио је кост (Мат. 4,2), народно нам покајање (Марко 1,15), установио нам свето причешће. (Јука 22,19-20) Св. апостоли Његови све су то држали и заповиједила да поштујемо свештенике (1 Сол. 5,12-43) и да избегавамо јеретичка учења (Тит. 3,10).

Наставник пута, који води у живот“ (тропар св. Сави) упуће нас да посјећујемо св. храмове, јер је храм дом Божиј (Мат. 21,13). Заволимо благостепљеност дома Његовог. (Псал. 25,8). Обрадујемо се, када нас звона позову у храм! (Псал. 121,1). У храму Га јавно исповиједајмо. (Псал. 115,5; Мат. 10,32).

Брод Светосавске Цркве плови по мору живота нападан вјетровима, олујама и противњим струјама. Мален је тај брод. Скоро „сламка једна међу вихореве“ (П. П. Њ. Г. вијенац), али одолијева бурама и непогодама, његови дјелови бодро шкрине, али с вјетром и налом у Бога треба се држати у заштитеном мору! Ту би нас чекала смрт и гробница.

У сличној опасности на Генизаретском језеру, када су се апостоли војали љахом, а њу захватила олуја, апостоли се уплашише, и Господ их је узорио ријечу: „Маловјерни!“ (Мат. 8,25). „Своевећна дјецо“ Са-

ва не погледу на светитељско ремек дело. Та житија су понос наше укупне националне културе. Одиста, нагледа да је и све друго што се стварало у нашем сјајном средњем веку, било урађено у знаку овог изванредног људа и творца, — што је урађено и верски, и политички, и културно. Зато, омађина његовим споменом, нисам се оуд одвајао од његове личности као изванредног светитеља којег сам стављао одмах после Христа.“ (Јован Дучић: Градови и химере, стр. 286-7).

Драга браћо и сестре, данас, када прослављамо оснивача самосталности Српске Цркве, њеног мудрог организатора и покровитеља, запитаймо се како се понашало према духовној мајци нашој? Дали као вјерни синови и кћери? Како посјећујемо св. храмове Божије, како дјену нашу васпитавамо у хришћанском духу? Дали приступимо се, тајнама исповијести и причешћа, дали вршимо заповиједи Божије и Црквене? Дали живот своје стидено путем св. Саве, који је, тврда именована на којој је сазидаана српска црква?“ (Икос 5 у акатисту св. Сави). Дали би нам св. Саво потврдио да се вјера, која је Он у народу својем утврдио, чврсто држи у срцима вјернога Му народа?“ (Икос 4 у акатисту св. Сави). На ова питања нека сваки себи одговори по својој савјести, па је рекао да је нашој земљи службеник, да је нашој земљи служио у скоро првој српској св. Сави је издио храм, који је био свештенике да се не одвајају од службе Божије, да не оставе своје дјетство бодослужбеницима, да народ своје утврди Цркву Христову, коју сва треба да слуша, како би јачао у вјери и добрим дјелима. И ко хоће да је насљедић Његовог Духа и поштоваоца Његовог дјела, ко жели Његову благослову тај мора науку Његову свјетом и праведном Црквом бити и заповијестима њеним покоравати се, јер Господ Исус Христос је рекао: „Ко чува заповијести моје и врши их, тај ме љуби.“ (Јов. 14,21).

Спаситељ је често долазио у храм јерусалимски. (Јука 18,10). Он је ревновао за молитву у храму, (Јука 19,46), у њему је народ просвјетљавао небеском науком, (Мат. 26,55), жалостан је био због нерета у храму. (Јов. 2,16-70). Он је поштовао врлински свога народа (Јов. 2,23), осветио је кост (Мат. 4,2), народно нам покајање (Марко 1,15), установио нам свето причешће. (Јука 22,19-20) Св. апостоли Његови све су то држали и заповиједила да поштујемо свештенике (1 Сол. 5,12-43) и да избегавамо јеретичка учења (Тит. 3,10).

Наставник пута, који води у живот“ (тропар св. Сави) упуће нас да посјећујемо св. храмове, јер је храм дом Божиј (Мат. 21,13). Заволимо благостепљеност дома Његовог. (Псал. 25,8). Обрадујемо се, када нас звона позову у храм! (Псал. 121,1). У храму Га јавно исповиједајмо. (Псал. 115,5; Мат. 10,32).

Брод Светосавске Цркве плови по мору живота нападан вјетровима, олујама и противњим струјама. Мален је тај брод. Скоро „сламка једна међу вихореве“ (П. П. Њ. Г. вијенац), али одолијева бурама и непогодама, његови дјелови бодро шкрине, али с вјетром и налом у Бога треба се држати у заштитеном мору! Ту би нас чекала смрт и гробница.

У сличној опасности на Генизаретском језеру, када су се апостоли војали љахом, а њу захватила олуја, апостоли се уплашише, и Господ их је узорио ријечу: „Маловјерни!“ (Мат. 8,25). „Своевећна дјецо“ Са-

вина, (Тропар св. Сави) не губимо вјеру.

К небу главе подишите, Саву тако угледите“ (Светос. pjesма).

Он нам је учитељ и вођа, пута који води у живот“ (Тропар св. Сави). Тим путем познајемо истинитога Бога и Исуса Христа“, кога нам је отац послао. (Јов. 17,3). Стога имајмо више вјере. Вјери, вјери, вјера ће те спасти: А та вјера нека буде вјера Савина, која је небесна „истина“ (Јов. 14,6), која пројима сву душу нашу, преко које сазнајемо Бога и велику Његову љубав у свој „ширини, дубини и висини“ (Еф. 3,18), и стално водимо рачуна да „има Бога“ (Јевр. 11,8). Та вјера нека буде вјера жвава, која постаје душом душе наше и душу нашу води на „добра дјела“ (Мат. 7,21), вјера тврда, која се не колеба, јер је сазидаана на стијени ријечи Божије. И нека нас од ње не раздвоји ни „невоља, ни жалост, ни гоњење, ни глад, ни голоћина, ни страх, ни мач.“ (Рим. 8,35).

То је вјера Савина, то је вјера предака наших. Она је њих спасила, она ће и нас спасти.

Ускрелимо са љубављу, Светитељу Сави!“

АМИН.
Ову је проповијед изговорио Њ. Впрвосс. Митрополит црногорско-приморски Господин Јоаникије преко Цетињског радија; штампано по његовом одобрењу.

Из народног живота ОДГОВОРИ КРАЉА НИКОЛЕ на молбеницама

Црногорци су се често обраћали Краљу Николи молбеницама тражећи му чин, знање, новац или имање и друго. Интересантно су та тражења а још интересантији Краљевни одговори по њима. Новести ћемо неколико и једних и других.

Ристо Кусев, зубни лекар, на примјер, тражи у молбеници да му краљ дозволи да купи два рала земље, јер као страни поданик није имао право на приватну својину. Краљ анализи да је Кусев био четник у Македонији одговара му:

— Ако си посјекао коју турску главу онда ћу ти дозволити!

Др. Јован Кујачић дуго година је служио као лекар на Грахову. Дјеца му већ одрасла и да школу, па је више пута молио Министра за премјештање у већу варош, ради школовања дјеце. Министар га није премјестио. Онда се обраћа молбеницом краљу Николи, који завршава овако:

— Ако ме, Господару, не премјестиш приморан ћу бити да поднесем оставку на службу.

Краљ му одговара:

— Немој, докторе, да те ухватим за ријеч.

Један Васојевић (М. Д.) са средњом школом доста писмен, добар појач и пјевач, али велики обожаваоц Бурада, карата и жена, моли краља Николи да га остави за областног управитеља на Андријевици.

Краљ му одговара:

— Да ми дашећ дукат велики колико си нија а дебео метар не би те поставио, јер би тиме све Васојевиће у Црно завбио.

Мићун Панићевић, „познати“ pjesник и метлар у општини на секретар Контроле и народни посланик моли краља Николи да га постави за областног управитеља у Бару, а краљ му одговара:

— Нека, Мићуне, доста ти је!

Један Ђелопавић (Д. С.) моли краља да му купи сто оваца јер је краљ то прошле године обећао. Краљ му одговара:

— Ванштину се не сјећам да сам му обећао, али да се не бисмо око тога судили нека му се купи сто оваца! Н.

рији блиједа слика велике народне несреће наспрам похода који је отпочети кроз кратко вријеме.

У овома казеном војничком походу сва ће селена изгорети у пламену, сва стока биће заплвијена, а многобројно гробље просује се по наумачној Црној Гори међу којима ће се сигурно налазити и ваши гробови. Оно пак од несрећног народа што умакне огњу и мачу неће умакнути неминовној глади и тако ће по селима црногорски народ потпуно пропанути вашом кривницом. Па кад је овако, и кад је јасно да сте битку изгубили — а она је била изгубљена и у самом почетку ваше луђе акције, јер је устала сламка противу моћног вихора — онда обуставите одмах сваку акцију, положите оружје и вратите се на своје домове, спасите своје главе и свој народ од коначне пропасти.

Цетиње, 26 априла 1942.
Д-р И. Јовићевић

НАДАЈМО СЕ...

Благодарећи предусретљивости италијанских војних власти, ми смо у могућности, да преко нашег листа, наше домаће ствари претресемо савишним искрено, на начин како сами за добро набејмо, — бар за сада.

Културни су то људи и префинији мајстори, који дубоко продиру у наше душе и наше интимно осјећање. — Пред њима је скоро немогуће прикрити дволичност и неискреност. Они неће да лебе рећи, али ће према нама остати у дубокој резерви и гледати у нас подкулдуко непријатеља. Нашим незнањем, њихово је срце према нама прилично забележено, и то са правом. Али се ипак надамо да ће наш лист постати вентил народног живота, корегирати и прилагођен новим приликама, а као такав открити нове духове и нове људе. Наша је земља увијек имала великих људи, — има их и сада. Они су чекали своје вријеме и свој момент. Тај момент је овде пред нама. Сада или никад! —

Италијани су у моменту плаховити и вулкански настројени, као год и ми. Њихови су и једни и други! — Али љубаво топло сунце, криво поднебље, цвијетна поља, узорни маслињаци, грозни виноградари, широка морска цулина, не раба људе који могу поносити мржњу у срцу. То су људи од срца, од pjesме, музике и љубави, добри другови и добри пријатељи. — Темперамантан, у час може да се наљути; може у тоу часу и да убије, — али је готов онога момента заплакати над својим мртвим противником! —

То нас тјешти и даје нам наду да ће они имати милости према нашем народу, и да ће, по цијени великог самопрегорења, разликовати људе и поштећети све што се може, — приликом наступајућег чињеница наше земље од комунистичких банди.

Завис од нас самих и од нашег домаћег вођства, у којој ће мјери Италијани примити ове наше сугестије, и престати да у сваком од нас гледају обичног разбојника! —

Зато на посао, сви који осјећају љубави за свој народ и своју рођену груд! Видите ли да горимо на двије ватре и беспомоно умиремо! —

Примайте и дајте сарању. Народ вас зове!!

Argus
Марку Петричевићу
Подгорица
Нашем уредницишту познати
је ваш рад. — Шалише рукописе
поштом или преко књижаре „Зета.“ Поздрав.

Савојска Династија

ЧЕРЧИЛОВ ЕКСПОЗЕ

II.
 Карло Алберто бишае човек врто побожан и држаше се строго свију црквињем обичаја. Бишае добар и лични јунак, али никак изодлучан генерал; јако се чувао да не упадне у какву погрешку, гаје би узалудно истрошио своју војску, а исто такав бишае и државник. Он је одгајио своје синове, Виктора Емануела и Фердинанда тако, да би од њих створио достојне потомке дома Савојског. Доста је да поменемо овај случај: Кад је године 1838 народ косила колера у Пјементу, савјетоваху Карлу Алберту, да изолура палац Монкаљери, у којем живљаху његова дјеца, но то Краљ одби го-ворећи: да „кнежеви Савојски морају учествовати први у невољама које народ снажу, а особито кад су најтеже; да они морају давати примјере храбрости покривањима и преданошћу вољи бојској, и ашети разабитијим убоге и невољницима.“ Такав су наследили сини Карла Алберта следовали, и знади их увијек изводити дјелом у потпуном смислу ријечи, јер уз витешку девицу куће Савојске: „Увијек напријед Савоја“, стоји и ова не мање значајна: „Савоја и страх не сусрећу се нигда.“ А такав је био патриота Карло Алберто, види се из његових ријечи испуњених Максиму Д'Анзелу, кад му овај износише чежњу италијанског народа за слободом: „кажете ми, неке у умире; па, кад се за то укаже агода прилика, нека буду увјерени, да је мој живот, живот моје дјете, моје мужје, моја блага, моју војску — све изданијети на жртву Италије.“ Тако Карло Алберто удари темељи италијанског ослобођења, јер у једној својој прокламацији бишае написао: „Знам увјерити да ће ме мој надмоћнији наследитељ побједити, али ја ћу бити савјест сјеме, из којег ће се родити слобода Италије.“

Одјен Карлу узмизгуних пјемонских витезова, које покри шри ве зарске ноћи; надахнут свјетлим изметом оца Мученика, појави се на неком ободору будућности Италије и најпрви војник Виктор Емануел II, духа и јуначког прегнућа, објасан вјештама мудрости државничке, срце мога свог.

Велики терет државног бремена, мучни прилике у којима се налазише сардинска краљевина при његовом ступању на престо, прихватио га да бије одбацио сагласно својој вољи, такође, апелујући на свој храбри род да се стисшава и чека боље време за остварене својих идеала, за се најпрви да доведе до реда и вјерности унутрашњост земље, коју велике напоре брзо уздиже до таг врхуна, да у своје вријеме Пинот бишае узором уставне државе Европи. Помоћу вјешта државника којима се умно окружио, од којих кад Кавур заузима прво мјесто, стече уважене својој држави међу великим европским силама. Затим добије за свога савезника Наполеона III-ег те овај сабе у Италију 1859 године, да му помогне против Аустрије, а за независност Италије даје се, у заједничким побједима обавише пјемонске војске одликоваше, а Виктор Емануел на сваком мјесту показа своју личну храброст, којој се исти савезник авијати, те га француски војници на бојном пољу прогласише за свога деспотара, што се десило у неком окршају са непријатељем усред кише од олова, те му дароваше у то и једну батерију топова, коју бијаху у његовој близини отели непријатељу. Но овај рат не донесе Пјементу све оно што бијаху Наполон објавио, јер из непознатих разлога, иза сјајне побједи одржане код Сонферина над аустријским царем, који бишае силау у Италију, да се метне на чело своје војске, ставише преговарати с овим приморју.

Тако Пјементу би присаједињена само Ломбардија. Но из одлучности бишае у цијелој земљи, већ потпуно сазрела мисао о уједињењу Италије под Савојским Домом. Народи средње

Италије још за вријеме овога рата бијаху прогнали своје тиранске господаре који узалуд у последње мјесеце бијаху готови да дозовале народне тежње, те прогласивши Виктора Емануела II за свога диктатора, овај тамо одређиваше за своје заступнике, достојне и асуджне становнике истих покрајина. Узалуд су све европске силе издавале опомене и наредбе овим покрајинама, да приме и признају своје старе господаре, који најослиједи, немогући друшци, сабираху најамничке војске да упаду у своје земље и заузму престоле, али ни владе оних провинција, које бијаху изабрале за свога покровитеља кнеза од Кариниана Евгена Савојског, не стојаху узалуд, већ, утврдивши међу собом војнички савез, припремише бијаху да субинују сваки напад својих старих господара. Кавур, министар Виктора Емануела представивши силама европским да је немогуће трпјети станае какво бишае у средњој Италији, изрази, да се помоћу своопштег гласана испита народно миље, које даде огромном већином свој глас за сједињење с Пјементом, тада то Виктор Емануел II прими и прогласи рече провинције као саставни дио своје државе. Да не би пак овим дјелом извазео адовољу свог наследиог савезника Наполеона III-ег мораше с болом у души пристати, да му уступи прекоалијанске покрајине — своју дјевовину Савоју, а уз њу и Ницу. Аустрија бишае већ спремила своју војску у мученом и гласном четворогодишњем уједињу да не признаје ново стање државе у Италији. Наполонски краљ такође се спремаше транхинују своје поданике, а Папа бацаше анатеме противу оних, који ошенише из неволе државе Ромању, оружјају се и приморју под свој заставу флајатике и Савке, гласају за одбрану својих права.

У војничком револуцији у Неапуљу, која изајде од првог угушења од Бурбонаца, одјекну по цијелој Италији, особито у првој краљевини одјекле се крчу. Моје добровољци код вођством Гарибалдија, који се укрпа тајно ноћу код Беневе. Гарибалди, избегнувши чудном хитрином крајеве бурбонске флоте, доспје на источну страну Сицилије у Марсалу, одакле иза неколико судара с Бурбонцима, побједоносно прече заузе цијело полуострво са узвиком: „Живјело јединство Италије, живјело Виктор Емануел II њен први и најхрабрији војник.“ Из Сицилије Гарибалди пређе на Континент италијански, гаје иза неколико окршаја у почетку, отвори му се одједном слободан пут до Напуља, којег у заносном триумфу његових добровољаца проури на усхићење околног становништва.

Францис II несмијући га чекаати у својој присталици, измаче у Гаецку тврђаву, пошто је узалуд покушавао протростовати европским силама, и давши у последње часу народу конституцију. Седмог септембра Гарибалди праћен малим бројем официра, а дочекан триумфално од усхићених грађана, уђе у Напуљ. Одмах иза тога побједивши код Волтурна бурбонску војску, и сувиђивши у своје позиције, покла уређује у миз Виктор Емануела II краљевину дивљу Сицилију, прогласивши устав сардинске краљевине. Утолико кад на поруку Виктора Емануела Папи, да отпусти своје најамнике странце, који бијаху увреда и опасност за потчињене народе, овај то одби, али би му објављен рат уз проск протростовања неких држава, које бјеху већ позвале своје претставнике у Торину. Тако пјемонтска војска за 18 дана иза отпора на којег наиђе код Анконе и на Кастелфиларици, заузе Марке и Умбрију сједињивши Горњу Италију са доном, а оставивши Папу само багинују св. Петра. Виктор Емануел II поставивши се сам на чело своје војске, упути се у јужну Италију, гдје га Гарибалди радосно сусрете и поздравни први са титулом Краља

Јуче је Черчил пред Палатом Општина прочитао експозе о општој ратној ситуацији, тражећи да оправда у последње вријеме претрпљене поразе ширином ратишта на којима се Велика Британија мора борити, дотичући се питања јапанске интервенције и Сарадње са Сједињеним Државама. Он је рекао да је јапанска интервенција створила потпуно нову ситуацију. Са друге стране преобрабај моћног индустријског апарата Сједињених Држава за ратне лијекове налази се још у почетноме стадију. „Пораз код Пирл Харбура, као и британски поморски губитци — додао је Черчил — дали су Јапану господарство или у најмању руку надмоћност на морима Источне Азије. До јапанске интервенције дошло је у тренутку, када је Велика Британија била свим својим снагама привезана за Атлант, Либију и за одбрану Острва, као и за отпремање потребног снабдијевања за издржавање велике војске на Блиском Истоку. Брдови, присиљени да обилазе око Рта Добре Наде, у стању су да изведу свега три путовања годишње. Енглески гуоитици трговачког бродовља од почетка рата тежили су током последњих два мјесеца још више порасли. Енглеска противморничка флота, која и према даче поморске снаге исторички аране су и сада се не успорилају до крајњих граница своје могућности за транспортовање и скривањених производа, неопходних за свакидашњи живот Велике Британије, као и ратног материјала, неопходног за вођење рата. Осим тога, — додао је Черчил — присиљени смо да изокрвамо флоту на одбору Сутева из Западне Индије и из ванредно важних петролејских поља у Баку и у Ирану.“ Након што је отгубао хитну храбрим руским армијама, које су дале Британицима времена да одахну, говорио је Черчил о изабјању непријатељствача са Јапаном. „Више милиона одлично извезјених војника, снабдијених модерним ратним материјалом, развило је моћну акцију на широкем територију Источне Азије, чија је одбрана била оскудна услед императивних потреба на европском и атланском ратишту.“ Черчил је наставио свој говор, одбјајући критике које говоре о одсуству противавионских топова у Источној Азији. Рекао је да је то оружје било неопходно потребно за заштиту саобраћаја британских лука, који има животино значај, те надаље за одбрану Енглеске и њене индустрије, као и за војску која оперише на Блиском Истоку тако да није могло да буде отпремљено у бескрајне зоне Источне Азије. „Парламент и Нашја — додао је Черчил — морају да гледају у лице стварности, са свим њеним окрућностима и бруталностима, и морају

да буду свјесни ситуације у којој се наша Енглеска. Док је она била у борби против добро наоружане Њемачке и добро наоружане Италије, изненада се умјешао у сукоб трећи противник, са војним снагама, знатно јачим од оних са којима је располагала Енглеска. Чим се Јапан умјешао, Енглеска је сијемста подузела отпремање појачања у лудству и материјалу за Источну Азију, те јој је успјело да пошаље око 40.000 хиљада људи у Сингапур, као и извјесно оружје. Али, још прије њиховог доласка, налазио се Сингапур већ под ватром јапанске артиљерије, која је гађала из Јохоре.“ О паду Сингапура, рекао је Черчил, нема он да да никаких разјашњења Палати, те је изјавио „да је Сингапур као поморска база која се могла држати само ако се господари мострем, које је опет зависно од господарења ваздухом.“ И поред доласка неких конвоја, Сингапур ипак није могао да се одбрани, услед тога што пољске одбране створене у држави Јохоре, нијесу биле довољне.“ Енглески министар претсједник је рекао да „у садашњем тренутку није упутно правити судове о поразу код Сингапура.“ „Сада се намеће један много важнији задатак: одупрјети се последицама губитка бази, трупа и опрема, то јест губитка цијеле једне војске. Не правети прогнозе за непосредну будућност, сада Јапан располаже бројном надмоћношћу у Источној Азији, као и надмоћношћу на мору и у ваздуху, тако да су енглеска ваздухопловна појачања често уништена још прије него ли дођу до могућности да ступе у акцију. Морамо да онекудемо још много горких и неугодних искустава. Черчил је изјавио, „да се садашњи рат потпуно разликује од других ратова који су вођени. Положај Велике Британије се током последњих мјесеци углавном побољшао захваљујући дјелу Русије и Сједињених Држава.“ Черчил је најзад изразио наду, да послјие ове фазе невоља и других и мучних искушења Велики Британији остаје ипак перспектива заједничке побједи. На крају је Черчил надувачко објаснио узроке последњих промјена у кабинету, што је Палата саслушала у тишини, те је реагирала тек када је, говорећи о шефу лабуристичке партије Атлију, назова њега шефом највеће партије заступљене у националној влади. Черчил је био присиљен да исправи погрешку, рекавши да је хтио казати „друге важне партије у националној влади“. На крају је Черчил прочитао славопојку Крипсу, који ће умјети да се снаје у свим непредвиђеним приликама у Палати Општина и у парламентарноме животу.

Б. Б.

ЧИТАЈТЕ И ШИРИТЕ
 „ГЛАС ЦРНОГОРЦА“
 као свој национални лист

Италије. Пошто Виктор Емануел уђе у Напуљ дочекао у триумфу од народа, и праћен чувеним генералом, овај противљећи се свакој награди, склон се на својој скромној капарери.
 (Наставаће се)

Зашто Јапан побјеђује?

II.

Нестанак феудалног система, умјесто да повуче за собом и нестаник плењства, ослепио је цијелу Нацју. Сваки Јапанац, који одлази под заставу, осјећа се уздигнут, сматра себе „самурајем“ и понуда се као таква. Круто и строга плењско васпитање постало је васпитањем цијелога народа. Лојалност, храброст, равнодушност, осјећај чести, дуж поштованости — све су то врлине свакога човека. И Јапан је због тога земља најмишених и безварајних ликова, безначајних и тумих израза, и јуначких срца.

Човек који није живио дуго вријеме међу овим људима, лако схвати њихову равнодушност као неразумијевање. Мудра и прећутна ријеч, која вадржи неку мисао умјесто да је истакне, схваћена је као знак душевне заосталости. Обредна учтивост, услужна, а свим својим безначајним осмјесима и својим наклонитостима, сматра се као знак пониженог и потчињеног. И кад год Јапанац међу бијелим светом никада нијесу уживали репутацију, која би одговарала стварности.

То се још погоршава малим стасом и авицим лицем које не одговара увијек европскоме схватању лепоте; и обичан кавкаски човек, који је, сматрајући себе на највишем степену људске васине, склон да све друге народе који му не личе сматра нижима од себе, покушао је да стави Јапанаца на мјесто оног који су му мање слични. Њему је симпатичнији Кинез, јер је вишега раста. У америкањском жаргону ријеч „монкеу“ (мајмуна) често се додаје ријечи „Јап“ (ругалица за Јапанац).

Јапанацким побједима никада није била узакана пуна вјера. Свет је заувјек њиховој свјелости. И кад су отпочели рат против немачког Кинеза, и сматрао их је већ од самога почетка потученима. А Јапан је побјеђује! Сада свијет говори да је Кина била тупа, па је њу лако било потукти. Исто тако се свијет врговио пред јапанском убојачношћу, те га Јапан објавио рат немачкој Русији, те Јапан је већ видно потученим и распарчаним. Доцније, када је Русија била поражена, рекло се да је то била земља у распаданју, подмитљива, подрована револуцијом, неспремна, која је била лани пљивен за ма којег нападача.

Међу Англосаксонима влада мишљење да су Јапанац опонашаоци, који на пољу науке, индустрије и рата мајмунашћу Запад. Да они, једном ријечу, виде опонашају и то прелично осуде, те према ономе увијек заостају за један корак, и нијесу савршени у ономе што раде. Јер којија никад не вриједи колица оригинал.

А како су Америци и Енглези увијек себе сматрали највишим оригиналима цивилизације и прогреса, то никада нијесу ни најмање у то сумњали, да умљива Јапанацким опонашаоцима дивљење, поштовање, осјећај, потчињености и страве. Они нијесу сматрали да је таквајан европски прогрес пронаход непрестаног узајамног копања. Сваки проналазак и свако откриће постаје универзално. Свака нација примјењује оно добро, што стварају друге. Јапан је био да примјењује све оно најбоље што је уопште створено.

Историја се сунуше лако забораваља. Јапан је увијек љубоморно бранио своју независност. У шеснаестоме вијеку је лако бранио тиме што се затворио. Већ се поче бочо обраћати хришћанству, када му је шпанско освајање Филипина показало да су мисионари били претстража „конкистадора“, те да су им морално припремали терен. Тада је Шогун (царски намјесник) авторио врата странима свих раса и наредио истребљивање свих ново-хришћана, који нијесу били довољно хитри да се врате својој древној вјери. И Јапанац су за три вјека имали мир у својој кући.

Али када се америкањски адмирал Пери, прије мање од двадесет година,

појавио са поморском ескадром пред Јокохамом, те објавио да Јапан има отворити неколико луца за америкањску трговину и сједишту америкањских конзула са екстериторијалним правима, био је Шогун присиљен да попусти. Пери је имао право, док их Јапан није имао. Затим су стигли конзули и трговци свих могућих нација и Јапан се почео сматрати земљом за искоричавање.

Против Шогуна, који није знао да одржи националну независност од нападача букнула је у цареве име најстрашнија револуција у историји Јапана. Дошло је до крвавих борби између бораца одјењених у лак, а науружаних колџима, мачевима и стријелама. Шогунове снаге су биле поражене. Инострани конзули су били присиљени да се укрпају на бродовеље заједно са свим својим сународницима. Изгледало је да је Јапан ослобођен.

Али времена су се промијенила. Јапан више није могао да се брани бацимама камена из шеснаестог вијека, који су претстављали најмодерније оружје, које су Јапанац познавали. Стигле су европске и америкањске ескадре, пробиле су слабом царском палибом, утањене мореза Шимоноскија и Јапан је морао да се преда, да поново прими конзуле, да поново отвори луке и да прихвати сваковрсна понижења.

Али Сатсумиџи, нони цивилини и војни шефови нације, племенити, интелигентни, способни, храбри и издржљиви, нијесу се помирили с тиме да буду побјеђени. Било им је очигледно да странци имају бродовеље, оружје, знанство и способност, док Јапанац о свему томе нијесу имали ни најдалу предобу. Да би се потукли странци, те се тиме ослободио Јапан од политичког и привредног угњетавања конзуларног режима, потребне су науке, знања, страначке методе, потребно је завластити Јапанацки народ да он сам мисли их. А за то је потребно стидурати и радити.

Ето због чега је Јапан започео своју преобројавање, које је потпуно неспорно добио називом „ерроризација“ у тоу укупном контексту који се сличностима да је од Јапана створио једну од најмодернијих и најспособнијих нација на свијету, чије је било никакво везања за опонашање. Попријамљиву западну културу, нилли су Јапанац ватим да се науражује.

Не треба културу замијенивати са цивилизацијом, која је у Јапану остала јапанска. Култура је питање образовања. Интелигентни младићи који има вољу за рад, ма којој раси припадао, може да дође и да у нашим школама поирни наше науке. Ко је у стању да плаћа за књиге и професоре, може да постигне и врхове знања. Али цивилизација је друга ствар. Она се састоји од моралних и духовних врлина једнога народа, створених током хиљада година историјског тока. Цивилизација је начин осјећања, просуђивања, схватања приватног и колективног живота, са његовим дужностима, његовим правима, његовим љепотама, његовом вјером, његовом поезијом, његовим боговима, његовим трагедијама.

И најскромнији Јапанац носач дубоког увија у чаробности природе и умјетности, сматра сваку цвијећање празником и под утиском једног тренутка пише пјесме о прољету, о сунјегу, о сутону; пјесме од два до четири стиха, јер је он лаконичан чак и онда када је узбуђен. Духовна снага и ратничка врлина Јапанац почиње са љубављу према његовој земљи, која је за њега његов бог. На олтарима шитонстачких храмова постоји једно огледало. Оно што се у том огледалу види — слика је божанства. А у огледалу се види Јапан.

У Јапанацким постоји осјећај јединства и приснога сродства између земље и човека. Богинја намаџу, Аматерасу, створила је заједно Јапан, династију и народ, све од исте материје. Ово јединство је сликовито приказано у виду једнога дрвета, чије је трупо цар, гране су приљиви, ограници пле-

мића, а лишће народ. Земља храни то дрво и лишће се враћа земљи, опонашју ступао, да би се обновило. Ко унире, праћа се. Ништа не пропада, а лишће се не гаси. Постоје многи људи, који оптужују Јапанац да су праасно-вјерни. Али правнојерност није ништа друго, него вјера друге.

Јапан се је вјекovima одлинурао покушајима туђега надирана, али је ипак пропусао и поштовао поборника нових идеја, будистичке филозофе и свештенике, ствараоце духовног мира, Јапанац су све то прихватили у складу са својом душом. Тако је будизам који је разоружао Индију и Кину, наступио у Јапану морални нови дух. Јапанац историја је историја непречке борбе.

То је историја науружаног феудализма, прочишћеног и сиромашног, трезвеног и поностог, који је подигао на степен светиње мач и част, који је породило цијелу онај карактеристичну церемонијалну учтивост, који у Јапану управља односима између људи и који је плинца дао науружаним осјећањима равнодушности. Све су то печати племенитости, који потичу из неопходности да се избјегиу ма и најнехотичније травнице у односима између људи, чије достојанство захтјева да се свака уреда опере крвавом, својом сопственом крвљу, самубијством, ако се не може пролири крв онага ко је увриједио. Овим ратничким утицајима друге Јапанац своју аристократску угледност и схватање чести. Целокупни народ не забораваља увреду и перу их крвљу.

Умјетност је једини луксуз Јапанац. Њепота је култ. Једна шоља рижане и нешто рибе — то је свачији нормални оброк. Једна самога Цара, али увијек да које имају оне надуноујући до стана, оне три стомак. Династички ритуал, ткањина, облик глине, вријеме, металне, трешава, глине, парчице, авалија, шарани који се носе у луку, у луку крв бар, све су то ствари које науружују Јапанац народ у радничким годишним добима, и у којима њихови и васпитана свјетлина увија обучена у празнична одјећа Кинез у својим кинимима њежних боја, а деца у плаво и црвено, тине да живо шаралачко цвијеће. Не постоји ништа што би било савионичије и трајнијемје.

Ето, то је цивилизација Јапанац, која ниједан народ не може стећи ни преко школа. Међутим Јапанац ује у школама све што ми знамо, поред онога што су они открили за свој рат. И услед тога ови тобожни опонашаоци предлажу на неким пољима, као науруријер у неким бактериолошким испитивањима, у механици, текстилној индустрији, у специјалним типовима науружана. Али највећа им је снага — њихов морал.

И јачина њихове воље, величане жртве за отаџину, стварајујурене да особа поинула у рату постаје нека врста анџела чувара. Јунаци су бесмртни. Њихов дух улази у душе бораца и расплајује их. У свим ратовима учествују као борци сви јунаци из прошлости. Војници који полуде на јури носе на љежима дрвене кулазе омиотане бијелим панталкама (јер је мило — знак короте), у којима се налази прах другова погинулих у Малаји и спаљених на шумским ломачама. Носе их зато, јер на томе праху почиња покојникова душа, која се одушелеваља и живи и која ће доживиети славу да са њима заједно убуе у Сингапу.

У правилиницама и војним инструкцијама Јапанацких науружаних снага не постоји ни ријеч која би се односила на повлачење. Још се никада није чудло да се говори о Јапанацким ароблиеницима. За вријеме руско-Јапанацког рата су се Јапанацки војници беа даљнега убијали, само да не би живи пали у заробљеништво. Постоје земље, у којима се такви узвишени осјећаји и схватања наувају „нарварштвом“.

И ово неразумијевање донијело је Јапанацки срећу. Америка их је увијек понижавала, искључила их је из ус-

љавања, оаначила их као нику рачу, сматрала за лађиве и подмукле, похлене, убојачне акачпаче и преузеве азиске трговачке, које лако држати на своје мјесто тиме ако их упропастимо, да то их се искључу са америкањског тржишта, да им се одузме петролеје, челик, каучук, и друге основне материје. Када би свијет разумио Јапанац, не би они могли да своје непријатеље ватену на спавану.

Они су искористили ту погрешку. Утнчно су расправљали са Вашингтоном о једном немогућем миру, док су се тајно спремали за рат. Били су чврсти у суштини, а до крајности предуретљиви у форми, дајући утисак као да преклињу Сиднење Државе да убулаје и промијене свој став. Америкања штампа је тумачила јавности да Јапан, испрљен у кинеском походу, привредно уништен, осјећа страх пред ратом. И вато су Кнокс и Кордел Хан објављивали да је рат неизбежан, како би појачали тај страх, и претворили га у потчињеност.

Свијетом су кружили гласови о јапанској немоћи. Ширене тих гласова потпомагао је сам Јапан. Говорило се да Јапанацма не доласте способност ориентације у вријеме. Да Јапанац да били добри аватаријама, а Јапанац су били осуђени да остану на земљи. Објављени су нарочити гласови о томе како ават Јапанацки недостатак потиче на нарочите грађе органа слуха, који регулише осјећај равнотеже. Према томе, није било лијека.

Америкањски и енглески војни критичари су писали да је Јапан у ратној вјештини заостао за тридесет година. Његова стратегија и његова тактика, што је промијенио у Кини, остали су исто као за вријеме руско-Јапанацког рата. Не доластају су борна кола, или их скоро није било, а морнарица је била слаба услед ниже каковбе челика. Јапан је хутоа. На противничком нестане настрађивао је он огромни план почетног изненађења.

Јапанацке побједје су логичне посљедице огромне духовне и материјалне припреме, започете прије тридесет година, о којој нико није имао појма. Земља, која се усудила да истовремено нападне у истоме часу, Хаваје, Филипине, Малају и Гуам, шулују своје ескадриле на све стране, на удаљеност која је нишла до 4000 километара, путевима којима се нико није користио, са таквом тачношћу у рачуну, да су све оно морале стићи у истоме часу до својих објеката, а да их при томе нико стран није могао аватати ни када су отпутовале ни током пловидбе, то је земља, која је проточувала и добро измјерила сваки корак, сваку припрему, сваки могућност. Због тога она напредује у сигурност, титурна да нико неће успјети да је заустави.

Јапанацка искривања, напредована и освајана су за ова два мјесца нишла тако брзим током, да она брзена не би могла ићи чак и у случају када не би уопште постојао непријатељ. Мирно пребивање трупа у далеке земље, са оне стране мора, преко опасних тропских шума, преко закуженних баровитих предела, преко непрестујачних гора, преко хиљаде и хиљаде километара, изгледало би брзо и да је трајало два пута дуже. Оно што највише изненађује у органоске развоју Јапанацких операција, то је њихова брзина и пречаност.

Вјести које смо примили о последњем састанку између Јапанацког амбасадора у Вашингтону и Кордела Хала, у часопису када је половина охолде америкањске тилокеанске флоте била изврнута уништану, не причају нам о томе како се тај разговор завршио. Мило нам је да замислимо дубоку и пошносту његовог увијања, коју је осјетно амбасадор, предајући објаву рата као плату за све оно неправде и понизијања, којима је била изврнута његова земља, а да ништа при томе није промијенио свечану равнодушност његовог отменог азиског лика. Он је замста претстављао Јапан, и био његов символ. А наузуе Сингапура заслужена побједа.

Рузвелтов говор

Прослава годишнице рођења Ђорџа Вашингтона дала је Рузвелту прилику да упути нацији један од својих уобичајених безначајних јавних говора, у којему се он, будући да није могао говорити о бучним американским успјесима, ограничио на то да оправда попаре које англо-американске снаге нису на разним бојиштима. Затим је оштрао карактер садашњег сукоба, рекавши да су Океани, који су се у прошлости сматрали заштитом, постали безгранично бојиште. Говорио је о животной неопходности да се одрже слободни путеви за снабдијевање. „Ако силама Тројнога Пакта успије да изолуирају зараћене нације, нећемо више бити у стању да шаљемо помоћ Кини, и шифели пацифички предсто, подраузимајућући ту и Аустралију и Нову Зеландију, пао би под јапанску власт. Аналогне посљедице би биле изазване, ако бисмо престали да шаљемо помоћ Енглеској и Русији“. Затим је критиковао изолационисте, те је истакнуо неопходност да се одрже везе на морима на свакој бијесни рат. „Одржавање путева захтијева огромно улагање снага“. Господарење ваздухом и морима од стране Англо-Американаца тешко је рећи да би се могло постићи — додао је г. Рузвелт, — доклегде постоје подморнице и авиони сила Тројног Пакта“. Оправдао је предност Јапана, изјавивши да су успјеси били неизбежни. У одговору на говорове упубне владе, да ова данас жели да сакрије истину, рекао је да американски народ мора да буде свјестан тога, да се у неким случајевима не може рећи све о војним операцијама. На крају претсједник није пропустио прилику да пошаље топли поздрав својој војсци, која слави двадесетврту годишницу свога постојања.

Говор г. Рузвелт говорио преко радио американском народу, једна од њихових ескадрила крстарећих подморница бомбардовала је американске обале на Пацифику у валајући своје разорне метке важна обалска постројења, а нарочито на рафинерије петроле-

ума што се налазе дуж Калифорнијске обале. Истовремено јапански авиони летјели су изнад обалских мјеста, тероризујући становништво које није ни издалека слутило да ће бити подвргнуто оваквом искушењу.

Ова чињеница, која је изазвала велико запрепаштење у американским круговима а нарочито међу становништвом, доказује најбоље да данас ни Тихи Океан не претставља никакву заштиту како се је то некад мислило.

Тој акцији треба надодати — дјелатност њемачких подморница које оперишу 4000 км. далеко од својих атланских база, потапајући непрестано американске бродове чак и у заливима, гдје г. Рузвелт ни издалека сањао да ће непријатељ бити у стању да тамо оствари своје разорне планове. То је заслуга технике спреме посада и отпорности материјала, што сјеверноамериканска морнарица не посједује и до чега се не долази, као до рата кроз једну саму ноћ.

Б. Б.

ОДЈЕЦИ НА БАЛКАНУ

Као резултат Черчилвог говора морамо подвући да нареди који су у Лондону ових дана избили јасно оштравају психу народа који је сит да се бори под условима што су земљи називали само безброј пораза на свим пољима и на свим бојиштима. Ни један подухват, ако се добро анализирају ратна дјела, не може да послужи британцима као пример ратоборности и утицха. У Велгерији у Коландији, у Норвешкој, у Француској, у Грчкој, у Либији и на Давецком Истоку, свуда, дакле, где су се, против енглеских и француских плаћених трупа, доживјеле су грозне поразе на стотине хиљада људских живота. Та чињеница сваком додуше јасна је да је историсни народ који је био кадар да својим вјештим дипломатским симулицима одржи политичку равнотежу све докле, док господи Хитлер и Мусолини нијесу повели одлучну борбу да и својим народима прибаве скромни и праведни свих ових неизмјерних економских повластица што је до сада енглеска егонијстички само за се монополизирао и уживао.

Енглеске милитаристички довољно васпитан, није за борбу. Њега је константна економска доброт развјела тјелесно и развила у њему организативни менталитет, путем којег је до данас савршено доминирао свијетом, на штету свих осталих народа. То нам најјасније доказују бројке заробљеника у Сингапуру (Шонанг) од 49.000 заробљеника само 4000 су Енглези. Ту исту ситуацију налазимо и на осталим бојиштима. Пошто у Европи није обичај да се људи боре за изјесну плату, те је енглеска дипломатија успјела да заведе и да се придобје на свој познати начин рајне политичке волеће личности појединих држава, а ове су пак својим народима потребу рата представиле као неопходну политичку, економску, партијску или експанзионистичку нужду, али је у суштини већина од њих (Југославија и Грчка у првом реду) служила само одбрани енглеских капиталистичких позиција у свијету, а тек нузредно, евентуално, тобожњим сопственим интересима. Макијавелизам пријетило до крајности. Што је Грчка очекивала од рата? Чему се је југославија надавала? Зар се је исплатило и једној и другој рескарти државу за неколико квадратних километара што су евентуално могле, у најбољем случају, да им, ју, ако би угодни ми-

ОДЈЕК ЧЕРЧИЛОВОГ ГОВОРА

Енглески министар рата је приликом објављивања буџета одржао у Палати Општина говор, у којему је дао значајна признања у вези са Либијским фронтом. Говорник је демантовао Черчилову хвалославу вјести, које је дао уочи британске акције, те јест да је било све шредвиђено и ријешено за побједоносни марш британских трупа. Министар је изјавио да је узрок неуспјеха лежао у огромним тешкоћама за снабдијевање трупа у крајевима, гдје су напредовале. Ове изјаве министра рата не само да су у опречности са Черчиловим предвиђањима него и оптужују Аучинлика што није предвидео све тешкоће, које претстављају нешто основно у вођењу пустињског рата. Затим је министар изјавио да британске трупе усљед тешкоћа за снабдијевање и поред своје надмоћности, нијесу биле у стању да се одрже на борбеној линији до које су били допрли.

У вези са тврђењем да су оклопи и наоружање британских борних кола слабијега квалитета него што их имају силе Осовине, морао је британски министар да призна истинитост чињенице. Нарочито, прецизирао је он, — има неких ствари, услед којих се налазимо у горем положају од наших непријатеља, те се у овом реду против нас налази Грчка. Затим је он критиковао британску ратну индустрију и покушао да демантује гласове који оптужују владу да гјера у борбу да не народе свога Царства, а штеди Енглезе.

У Либијском фронту учествују многи Британци. Међу основним тешкоћама за већу припрему енглеске војске споменути је посолутну нужду да се не ослабељује одбрана Краљевине. — Међу осталим говорио је енглески министар и о томе да недостају бродови за обављање транспорта. У суштини је енглески министар рата морао признати тешке губитке које је претрпјела британска трговачка и ратна морнарица током Атлантске битке.

У коментару Черчилвог говора истине њемачка службена агенција да је британски Министар Претсједник приказао ситуацију са сценским реализмом, који показује потпуно британског немоћ у овоме

нистри неаситног запада уопште удостојили да резервирају на реченој трпези мира и балканским државицама, бар у Хошку, по које мјесто? А да не говорим о економским зарадама које би биле успједиле да су предузеле други став.

Према сваком народу Енглеа је скалупно методу по којој поступа. Како знамо и видимо није мудри Енглези ни Црногорце заборавио чак и послје војничког слома. Али све то, изгледа, нема жељеног резултата, јер „од далеког Истока до сунчаног Запада“, на чак и до калифорнијских обала, одјекују болни удариц које зноува која наговјештава свијету енглеско распањање, а Црногорце позива свијести, на срушеном показанија и на нова тешка али неопходна искушења којих се једино и чак прије морају лагати, да спасе од немивне пропасти ове оно што још није пропало.

Б.

часу, настојећи да утјехи енглески народ аргументима који могу да убједи само неизљечиве илузионисте. У вези са Сједињеним Државама и са совјетским и кинеским отпором, треба запазити то, да су страховити удариц које је нанео Јапан смањили могућност отпора совјетским и кинеским трупа, које више неће моћи добити англо-сансонску помоћ. Што се тиче Сједињених Држава, признао је тај исти Черчил да се поморска снага Сједињених Држава на Тихом Океану може сматрати изабаченом из строја. Черчилов политички биланс је заиста катастрофалан: губитак Европе, губитак Источне Азије и Индије. Б. Б.

Симфонија британског царства

У коментару британског уредника Британске Службене Агенције истиче се једна интересантна закулска сцена у вези са путовањем Чанг-Каж-Шлеха у Индију. У разговорима са разним индијским политичким експонентима био је Чанг-Каж-Шлех умољен да уложи свој утицај код Лондонске владе, како би Индији била дата толико жељена и увијек обећавана, али никада не испуњава независност.

Дипломатски коментар наставаља своје разглабање енглеских односа према Индији и међу осталим пише да је владина политика према тој земљи била увијек упорна економском искористићавању и да све политичке повластице, које су кадикад, усљед унутарње пресије биле претресане, нијесу имале искреног ослона, јер Енглеска није хтјела да одступи од својим положаја, пошто би тај одступ имао, као логичку последицу смањење државних прихода.

Пошто сада постоји бојазан да се Индија подигне и да компромитује положај Велике Британије и у том сектору, Енглеска настоји да покрет што више контролише и да вјештим енигматичким обећањима задржи, као у прошлорату, вал политичког незадовољства и захтеже слободе што се са свих страна отворено траже, потпомогнути од јаневске мирољубиве политике, уа коју су већ одушељени прониоли све истакнути вође индијских националиста.

И тамо, као и на свим другим упористима енглеског колонијалног царства на далеком истоку, одмиче земља испод ногу енглеских утјетача. Свак се редом буди, отвара очи; тражећи само оно што Енглези од вјекова имају — слободу — за коју потлачене народе нијесу сматрали зрелима, да би се под том изликном са њима служили не само на економском пољу него — како видимо и на војном.

Све има своје вријеме. Са свих страна свијета чује се неко чудно и мистериозно шкрипање: то је жалосна симфонија распањања британског вјековног царства, из чијих је рушевина искрснути нова Европа.

И.

КОРБАЧ МИСТЕР ЦЕМСА

Имеђу осталих Енглеца који су дошли да организују рударско предузеће „Треча мајн лимитед“ у Косовској Митровици, био је и неки Мистер Цемс, по занимању колонијални надзорник радова. Мистер Цемс запалио су одмах по томе, што је ушлица Косовске Митровице прогласио наоружан, као да је спреман за борбу против свих заједова уопште. Тај са правац којим је ишао није скретао, јединоставно би одгурнуо препону, свакако људску. Прозланици су се морали укључати овом алибијонском шентлеме.

Првог дана преузимања надзора над радовима Мистер Цемс се опремно, поред уобичајеног наоружања и са једним добрим и дугим корбачем.

Тумач је упитао мистера Цемса: На што ће му корбач?

Мистер Цемс је надутућу својственом осталим мистерима одговорио: „А како бих другојачије разговарао са радницима“.

Горње одредбе примјениће се такође и на произвођача, који прикрије знатне количине своје робе, да би проузроковао nestaициу или повећање тржишне цијене.

Чл. 22 — (Повлачење или уништавање сировина или пољопривредних или индустријских производа) — Когод уништавањем сировина или пољопривредних или индустријских производа нанесе тежу штету националној привреди, или у знатној мјери смањи добијање робе опште или широке потрошње, казниће се смрћу.

Ако дјело није проузроковало тешку штету, или је добијање робе смањено у незнатној мјери, примјениће се казна доживотног робије.

Чл. 23 — (Повлачење робе из потрошње без користи љубиних намера) — Когод повуче робу из нормалне потрошње, казниће се, осим у случајевима када дјело претставља тежи злочин, затвором од 6 мјесеци до 6 година и глобом до 20.000 лира.

Ако је дјело почињено на пољу трговачке или индустријске дјелатности, затвор износи 3 до 15 година, а глоба од 5.000 до 50.000 лира.

Горње одредбе ће се примјениће такође и на произвођача, који прикрије своју робу, да би је повукао из нормалне потрошње.

Чл. 24 — (Противзаконита примјена робе предаћа за одређену употребу) — Когод, добивши одредбом власти контингенте робе, да истом примјену, друкчију од оне за коју је предана, биће кажњен затвором до 3 године и глобом до 20.000 лира.

Иста ће се казна примјенити на особу, која добивши налог за робу, са којом располаже, примјени на одређени начин, да истом друкчију примјену.

Чл. 25 — (Недопуштена трговина предметица ограничене потрошње) — Когод тргује предметица које је примио у посјед, кришећи норме за ограничење потрошње или за контингентацију исте, или их друкчије примјени у ристотрањиву сврху, казниће се затвором до 3 године и глобом до 20.000 лира.

Чл. 26 — (Преварио додељивање робе ограничене потрошње) — Когод путем лажних уверења или неистинитих изјава испослуде да се њему или другим особама додјеле контингенти или рације робе) која им не припада или веће количине него што им припадају, казниће се, уколико дјело не претставља тежи злочин, затвором до 1 године и глобом до 10.000 лира.

Чл. 27 — (Прекршаји прописних цијена) — Когод износи на продају робу цијенама вишим од оних које су прописале власти, казниће се затвором до 3 године и глобом од 3.000 до 30.000 лира.

Ако је дјело изнатне важности, примјениће се само глоба до 5.000 лира.

ГЛАВА IV — ОДРЕДБЕ КОЈЕ СЕ ОДНОСЕ НА ЈАВНИ ПОРЕДАК

Чл. 28 — (Цанне свечаности) — Когод, без одобрења италијанских власти, покрене или води вјерске функције, свјетовне или вјерске, издати, издати, издати, издати, издати, издати, или пак црквене или грађанске свјетковне, или црквене ирање кроз јавне улице, казниће се затвором до 6 мјесеци или глобом до 3.000 лира.

Чл. 29 — (Зборови особа на јавним мјестима) — Когод покрене, изајва предвиђених у претходноме члану, збор особа на јавном или заједничком мјесту, немајући за то одобрење италијанских власти, казниће се, уколико дјело не претставља тежи злочин, затвором до 1 године или глобом до 3.000 лира.

Учесници збора ће бити кажњени затвором до 6 мјесеци или глобом до 3.000 лира.

ГЛАВА V — ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Чл. 30 — (Надлежности) — Разматрање злочина предвиђених у овом закону спада на надлежност ратних војних судова.

Чл. 31 — (Ратни војни суд на Цетињу) — Од 3 октобра 1941 XIX сматра се да је ратни војни суд на Цетињу образован код војне власти, под чијим се заповједништвом налазе италијанске наоружане снаге размјештене по Црној Гори.

Војни суд је састављен и обавља своје пословање према нормама које важе за састав и пословање војних судова армие. Ипак су надлежности команданта армие пренесене на војнога команданта, који врши функције Гувернера Црне Горе.

У надлежност ратног војног суда на Цетињу спадају:

а) злочини, предвиђени италијанским казним законима ма гдје били почињени од стране војних особа италијанских наоружаних снага зависних од војне власти, код које је образован суд, или од стране особа зависних од истих, будући да су у њиховој служби или пратњи, као и почињени од стране италијанских грађана на територију Црне Горе, запосједумом од стране италијанских наоружаних снага;

б) злочини, почињени ма од кога, на територију наведеном под претходним словом, на штету окупаторских наоружаних снага, или особа које им припадају, или које од ње зависе, будући да су у њиховој служби, или у њиховој пратњи, као и злочини предвиђени италијанским казним законима, чија се примјена протеже на именовану територију;

ц) злочини, почињени ма од кога, такође и изван територија, наведеног под претходним словом, на штету италијанских наоружаних снага, зависних од војне власти, наведене у првом ступцу.

Чл. 32 — (Овлашћење за поступак). За злочине против личности Италијанске Државе, који спадају у надлежност ратног војног суда на Цетињу, није потребно овлашћење за поступак, предвиђено у чл. 313 италијанског казног законика.

Чл. 33 — (Казни указ). — Пресуда указом, предвиђена у војним казним законима, допуштена је такође и код поступака за злочине, који спадају у надлежност ратног војног суда на Цетињу, за које закон одређује казну затвора од највише 2 године, док државно тужништво захтијева, и судија сматра да се она мора примјенити у не већој мјери од 1 године.

Чл. 34 — (Извршење новчаних казни). — За извршење новчаних казни одређених у лирама, може наплата бити извршена такође и у другој монети која има законити оптицај на територију Црне Горе, придржавајући се при томе одредаба за размену разних монета.

Чл. 35 — (Извршење новчаних казни и плаћање судских трошкова). — При извршењу новчаних казни по пресудама ратних војних судова, као и при наплати новчаних трошкова у вези са поступцима по надлежности истих судова, треба, уколико је могуће, примјенивати одредбе италијанског закона.

Акоко остварник не изврши плаћање износа казне и горе споменутих трошкова, може приступити, на његов терет, пљендиби покретних добара, којима може вршити такође и један подофицир Краљевских Карабињера.

Завјештана добра могу бити, на основу процјене извршене од стране за то одређеног официра, бити конфискована у натури од стране италијанских окупаторских власти, све до наплате дужнога износа, у противном случају прикључују се у једној крађи.

Надлежности за одлучивање у случајевима пљендибе, који се односе на горе наведено, и на евентуалне спорове око одређена цијене конфискованих добара, спада на једног судију надлежнога војног суда, којега је именовао претседник истог суда.

Чл. 36 — (Објављивање и стицање на снагу). — Овај распис ступа на снагу путем његовог објављивања истицањем на јавности видљивом мјесту, код сједишта команда великих јединица зависних од војних власти, код којих је образован суд. Осим тога се он истиче на општинским плочама на територију означеном у чл. 31.

Из Главнога Стана Наоружаних Снага
Дне 14 фебруара 1942-XX.

МУСОЛИНИ, С. Р.

БАР — АНТИЧНИ „ANTIBARIUM“
Град маслина и цвијећа

На југу црногорског приморја рт Волуџа агаваа и образује луку Бар, у подножју Рмије уздижу се рушевине античког „Antibarum-a“, некода самосталног трговачког града.

У почетку XI столећа Бар је био, као и истали крајеве Зете, под господарством Бизантије.

Бизантиско господарство прекида се године 1042, када је зетска војска одржала у Барском пољу сјајну побједу над Бизантинцима, које је предводило њихов војвода Курсулије. Пошледица ове побједе била је, да је Бар постао слободан и почео новона период свога развитака.

Средњи вијек је цватући период града Бара. Бар је аутономан. Има своје племство и кује свој новац. Успоставља трговачке везе са Млецима и Дубровником. Барски бродови котвили су се по свима тада познатим трговачким лукама на Јадрану и Средоземном мору.

Године 1441 Бар потпада под власт Млетака. Године 1517 заузимају га Турци, а године 1877/78 освајају га Црногорци.

Бар је значајан и за историју цркве. У Бару је основана прва самостална надбискупија у Зети. Тачни подаци ооснивања барске надбискупије недостају. Зна се да је Луксјанско-барска надбискупија постојала још у IX столећу, са надбискупским насловом: Archiepiscopus Dioclesensis atque antibarensis ecclesiae. Исто се тако тачно не зна када су барски надбискупи послије српски примаси. У списима налазе се подаци још од 16 вијека. Надбискупи барски имају у своје наслове: Serbiae primas — Totius regni Serbiae primas.

Од заузећа Бара од стране Турака на две године 1905 Бар је само животињско. Трговина се сводила на извоз масличног зетина, а узов није прелазило преко становишта. Црна Гора, не имајући сама могућности, додеј концесију италијанском друштву: Società anonima d'Antivari за подизање пристаништа, жељезнице пруге Бар—Вир пазар и успостављање паробродске повезнице на Скадарском језеру. Тако се Бар везао са својом позadinом, а Црна Гора добила своје пристаниште и није зависила више од Котора.

Пристанште Бара, као слободна лука — porto franco, брзо се развијало. Настали ратови спријечили су развој. Удијењем Црне Горе са Србијом Бар губи свој значај. Престаје бити слободна лука и враћа се у првобитно стање: извоза масличног зетина. Случај са Баром је један од очигледних примјера планског заповстаљања Црне Горе. Србија ствара у Солуну, на туђем тлу, своју тав, слободну зону, мада на државну територију има кулджико болу луку и са истом припрелном везаном. Али је онда требало Бар везати жељезницом са својом позadinом. Црна Гора би, онда, крој то постала економски независна. То интереси србијанских хегемониста није конвенирало, нити интереси нити политици малучињава.

Поред неколико примитивних млина, налази се дворца бившег црногорског престолонаследника пок. књаза Давида побор. Далеко уа ободу, на једном изванкном полуотоку, на сјеверозападном дијелу гора Ратац, стрче рушевине бенедиктинске опатије Sanctae Mariae de Ratico.

Помеђу Старог и Новог Бара, на погледу Бара, подигнут је дворца барске архиепископије и српске примасије.

КЊИЖЕВНИ ПРЕГЛЕД

Најновија књига о Његошу

Познато је да о Његошу, као ни о једном српском и хрватском књижевнику, постоји огромна литература на нашем и на страним језицима. Генујалност великог човека, као што је био Његош, изазива и намеће стално све нове и нове теме; нове коментаре и проблеме. Отуда о њему је до данас написан толики број књига, чланака и приказа по разним часописима и листовима, да би био огроман посао, а свакако и захвалан, научно критички проучити ту литературу. Његош је проучаван као pjesnik, vladar, filozof, religiozni mislilac, pedagog итд.

У ред те велике литературе улази као најновија књига „Црногорски Прометеј“ — Покушај повезатиња Његошеве филозофије, од Милана Ракочевића, штампана у Љубљани 1940 године као тичево издање на 216 страна латиницом. То би био покушај да се колико је могуће даде систем Његошеве филозофије или како сам писач лепше каже „повезатиње Његошеве филозофске мисли“, те „Његош није филозоф система већ pjesnik филозоф“, те није дао као филозоф, „заокружене филозофске формулације“. Но ипак у његовим pjesмама има много проблема који улазе у оквир филозофије.

То је дало повода да се Његош почео одавно проучавати и као филозоф. О Његошу као филозофу се бде сумње, може говорити као и о другим великим pjesницима свјетске књижевности. Али постоји једна тешкоћа при покушавању систематизације филозофије pjesника, а то је што филозофске мисли код pjesника у изрече не „кладно развијанима“ свијету и животу; него жарког, осјећањем, рефлексивног. Отуда се често налази да су првобитни мисли, које су врлоку разнај раскљочена. Пjesника. Та тешкоћа се јавља и при излагању Његошеве филозофије. На пример, да ли је Његош pjesник или оптимист? Кад би само оставио тако често питање „Шпенхоуеру, али би му одређено одговорило, али би њејоцу најбољи од одговора био: песимиста и оптимиста, јер имамо и за једну и за другу тврђину доказа података у његовој поезији.

Па ипак о Његошу као филозофу написано је неколико радова. Најбољи до сада такви радови су „Филозофија у Горском вјењцу и Луци микрокосм“ од Дра Бранислава Петронијевића и „Религија Његошева“ од Дра Ник. Велимировића. Студија „Црногорски Прометеј“ од Милана Ракочевића требала би да на основу свих Његошевих pjesма повеже филозофске мисли Његошеве у једну целину.

Послије мето-а од Умберта Урбани-а, посвете и проговора, писач је своју расправу подјелио на ове поднасловне: „Приступ“, „Његош — великомученик“, „Аптозоа мисли“, „У окриљу метафизици“, „Позоријна живота и живот на њој“, „Тајна чојку човек је изјанича“, „Његошев категорички инстинкт“, „Надмилна циљ живота“ и „Закључањ“. Као што је својој расправи дао мало тајанствених наслов, (ваља зато што је Његош на једном мјесту себе назвао Прометејем, ма да писач то не знаводи); тако је и саме поднасловне авео у тајанствену одећу. Кроз све ове наслове он је ставио себи у задатак да у потпуности преведе Његошеву филозофију и то на једној оригиналној концесији, служећи се само донекле ранијим интерпретаторима. У толикој својој ревности да пронађе и даде, што ранији нису уочили, дошао је до врло смјелих констатација, које на неким мјестима изгледају по-

Поред основне и женске радничке школе постоји у Бару и полупишана-јет, се сиротински дом са зананшином, основан и одржаван заслугом барског надбискупа преузвишеног Др. Николе Добреичића. Дом је смирштен у зграде надбискупије и предјетр Старог Бара Гретић. м.

мало наивне. Неоспорно је једно у овом раду: велики труд који је писач уложио у проучавање и систематизацију Његошевих мисли; те да је и много мјеста знавачи објаснио и то први од свих Његошевих интерпретатора (писцу „Мисао“).

Писач се најсјелији показао у приказивању Његошеве религиозности, Владика Велимировић дао је из ове области одличну, можда до данас најбољу студију о Његошу, у те тешко, бар што се тиче Његошеве религиозности, побјати ову озбиљну како субъективну студију. Још нешто. За познавање и проучавање Његошеве религиозности потребно је познатије црквене учење. Да је писач прочитао и најобичнији цубени догматики не би стихове Његошеве које говори Бог: „Ја сам — каже — сам по себи био, став по себи већ ништа не може...“ Битио под утицај Кантовог das Ding an sich, јер хришћанска догматика своју једину ризицију о Богу: (Бог сам од себе и по себе постоји. Све што постоји, постоји од Бога и кроз Бога). Напомињемо да Би било интересантна тема, проучити Његошеву богословску лектуру, јер она би расвјетлила много нејасна мјеста код Његоша.

Погрешни су закључци писца као да је Његош своја религиозно осјећања кројно по укусу званичне Русије „да се не би замјерил својој заштитници“. Ово би била клевета на Његош и његов карактер! Његош и послије ове расправе остаје најрелигиознија личност нашега народа. Он је позитивно ријешно два основна темела хришћанске религије: постојање уопште и везивање те душе. Његош се уопште не везивао и ориентисао ни о једној од тих двеју чинице цркве на земљи, него у својој религиозности могао је бити као и дијалоно његовој, као да се може и говорити о религиозности великих светских pjesника и свјетских мислilaca.

Нов је у овој студији покушај, да се Његош подгрне утицају Платона и Кантове филозофије, ма да без убједљивих резултата. Величина Његошева уљегуј од себе по нешто од свих великих филозофа и то не само оних којим је живео, него и оних које послије њега живјеће. Делимично.

У овој студији је дотакнуто већ познато питање оригиналности „Дуче микрокосма“. Нитета новог писач није могао дати поред онога што је већ од других речено. Чуди нас што се писач није дотакнуо учења Оригновог у вези са учењем Његошевим о преганстенцији душа на које се дојинји интерпретатори стално повизају. Писцу није познат један врло интересантан чланак, као примлог Његошевој лектури од Дра А. Шмауса објављено у Живановићевом „Венцу“ (колико се сјећамо 1032). У њему се употребују Његошеви стихови са чланцима из „Српског гласника“, листа на који је Његош био платниак. Употреба је су узелена више него иједна друга употреба која су чинила са Његошевом поезијом.

Дало би се доста недостатака навести у овој расправи. Она није завршена студија о Његошевој филозофији као што и сам писач признаје те због тога није категоричан у закључцима, него често се ограбује са „можда“, „загледа“. Она ипак као докторски рад може бити интересантна. Ми смо мишљења да је писач са мање претвезања и са више ослањања на литературу, прихватио овоме послу, срећније би га свршио. Иначе се зачињало често губито и насилно објавио стихове да би рад испало оригиналнији, а то је све било на штету његовог напорног и реалносног труда.

W

НАРОДНО ГОСПОДАРСТВО

Њега воћка

Једном посађена воћка не смије се прелустити касније сама себи. Ако жели воћар да има од својих воћака користи, мора исто стално сваке године његовати љети и зими.

Око воћке има током зиме па све до прољећа, док у воћки не починје кретање сокова, разних радова, како слиједи.

Мишљене стабла и круге. Стару испуштану кору треба одстрани, а машиниу и лишћ уклонио четком од четиниче живце, јер маховина и лишћ сунјиче као уочиште разним болестима и штеточинама воћке. Треба у крући откинути све оне границе, на којима се налазе зауредена густијанајчијева. Изрезати треба из круће све суве, болесне и промљене гране и границе, као и сувишне гране, које чине крућу прегусту (нарочито младаре — водопрте). Све отпатке треба брижљиво скупити и спалити. Скупице се мора и све заостало лишће те осушене труле плодове. Корјенов врат треба откопати, пажљиво очистити, те посути са прашином живог креча, одлично дрвених шепелом. Тине се уништавају разне штеточине, које овде преминају.

Ако се није још јесенас воћка погнојила, крајје је врејме, да се гноји, јер само од добро храњене воћке може се очекивати добар род. Гноји се зрелим стајским гнојем, којег се поткопа. Бољи гној за воћке је гној мјешанац. Успјешно се за гнојење употребује осока (гнојица). Такође од успјеха је посланце дрвеног шепела око воћака, само не смије бити испуштен излужен (исвијешен) јар се са цијељењем одстране из шепела хранилне састојке. Први употребе пеепо се мора просијати.

Треба водити бригу и за рахљење земље под воћком, што се постиже преравањем односно прекрпавањем воћана.

Такође је од користи зимско прскање воћака. Макар се воћка пажљиво очистила, остало је још много замекта болести и штеточина, на воћка скривених. Прска се 3% бодорским чорбом и воћним карболенијумом. Попрскају треба цијелу воћку. Ово се прскање смије обављати само дотле, док се нијесу пунолчи почели развијати.

Потребно је извршити и зимско орезивање родних грана. Циљ резидити треба да буде: умјеравање пораста, потпомагање развитака свијетних путола, осигурање родности и лепотице плодова. Овај посао тражи много чорбом и вјештине, па је добро, по могућности тај посао повјеравати стручњацима.

Извршавањем горе наведених радова, може да постане воћарство уносно.

Иж. Н. В.

Својни потхвати њемачких подморница

Њемачка штампа истиче важност операција у далеком Караибском Мору, које се, као што је познато, назива Американским Средоземним Мореом. Истиче се да је пролам подморница сломио илузије о неповредљивости овога мора, и то управо на дан подињања нове крстарице „Албамат“.

„Дојче Агемајне Сајтунг“ пише да су Сједињене Државе зграунуле не мање него што су се зграунуле Енглези продором њемачких поморских јединица кроз Ла-Манш.

Подморнице су морале да надрвадају велику препреку коју претстављају острва Бахамског Архипелага и Малих Ангила, Што су Сједињене Државе недавно претвориле у моћне ваздухоплове и морске базе.

Повашиви са обале Ла-Манша, превалиле су подморнице четири хиљаде морских миља, да би потопиле амерканске бродове-шестерне за петролеј управо пред самим рафинеријама.

Ова операција свједочи о сјајним способностима њемачких посада и о доброј каквоћи материјала.

РЕЧИЦЕ ИЗ ИТАЛИЈАНСКОГ ЈЕЗИКА

Сложени гласови:

У италијанском језику као и у српском постоје сложени гласови:
- gn изговара се као српско "њ", н. пр.: signor (читај) сњор — господин; ognor (читај) огнор — увијек;
- gl изговара се као српско "љ", н. пр.: gliu (читај) гљиво — кривн);
- glu (читај) гљиво — кривн);
- glu (читај) гљиво — кривн);
- glu (читај) гљиво — кривн);

Италијански језик има два помоћна глагола: „essere“ и „avere“ (бити и имати). Помоћни глагол „essere“ употребљава се при промени прелазних глагола тј. када радња коју глагол изражава остаје на субјекту или је пак исти субјект врши н. пр.: io mi lavo — ја се перем; io mi bagno — ја се квамсам.

Слогови:

Раздвајање ријечи на слогове слиједи исти српски поступак. Никад се једна ријеч не смије раздвојити на начин да консонант „s“ остане на свршетку слога н. пр.: Costringere — Co — strin — ge — re; convertire — con — ver — ti — re; constatare — con — sta — ta — re; ammettere — am — met — te — re; itd.

Велика слова:

Пишу се на почетку реченице, иза такве. Великим словом пишу се иако шеф властита имена, градови, имена гора, горја, ријека, мора, покрајина, држава као и у српском језику.

Вјешба у читању и изговору:

Mare, fiume, lago, monte, padre, madre, sorella, fratello, amico, cammiliare, chiamare, scudiere, combinare, combinazione, assumere, assunzione, combattere, combattimento, descrivere, descrizione, amica, astuzia, passare, piovere, pioggia, concertare, concertista, cenare, cena, giocare, gioco, bello, bellezza, sconoscere, scortere, ricorriere, discorrere, accorrere, incorrere, magnanimo, unanime, esanime, discutere, discussione, incursione, accendere, accensione, uccisione, imbrogljo, imbrogliare, lasciare, sciolare, scendere, scindere.

Артиколо — члан:

Члан мора бити:
1) одређен: il, la, le — plural i le, gli;
2) неодређен: un, una, uno — plurala una, una.

Одређени члан употребљава се кад се говори о неком одређеном субјекту, а неодређени кад је ријеч о неодређеној ствари, појму, делу или човјеку. Тако се каже: l'uomo (читај луомо — човјек) кад се зна о којем се човјеку говори, и када се незна или кад је свједело о којом се човјеку говори тада се употребљава неодређени члан и каже се: un uomo — један, неки човјек.

Члан „il“ употребљава се испред свих именица мушкога рода које почињу са консонантом.

Члан „la“ употребљава се уопште испред свих именица женскога рода и. пр.: la terra (читај ла тера — земља); la fessia (читај ла фаџа — лице) itd. Само кад те именице почињу са вокалом члан „la“ се апострофира и. пр.: l'amica (читај ланика — пријатељица); l'anima (читај ланима — душа); l'arte (читај ларте — уметност).

Члан „lo“ употребљава се испред свих именица мушкога рода које почињу са „z“ или са вокалом или са консонантом „s“ ако зна нека слиједи који други консонант и. пр.: l'avago mjesto lo avago — шкртац; l'uovo mjesto lo uovo — јаје; l'uomo mjesto lo uomo — човјек; lo zio — стриц; lo zaino — торба.

Одређени члан у италијанском језику употребљава се такође испред присвојених зајмица, ако те зајмице не стоје испред родбинских имена н. пр.: la mia casa — моја кућа; il mio telefono — мој телефон; la tua camera — твоја соба; или пак mio padre — мој отац; tua madre — твоја мајка itd. И у овим посљедњим пријерица може да се употребри члан само ако у присвојној зајмици стоји још било какав пријављен н. пр.: il mio caro fratello — мој драги брат; la mia vecchia e buona zia — моја стара и добра стрна.

Помоћни глаголи:

Италијански језик има два помоћна глагола: „essere“ и „avere“ (бити и имати). Помоћни глагол „essere“ употребљава се при промени прелазних глагола тј. када радња коју глагол изражава остаје на субјекту или је пак исти субјект врши н. пр.: io mi lavo — ја се перем; io mi bagno — ја се квамсам.

Помоћни глагол „avere“ употребљава се при промени непрелазних глагола тј. када радња коју глагол изражава прелази на објект н. пр.: io lavo la biancheria — ја перем веш; egli zarpa la terra — он копа земљу.

Превент индикатива од помоћног глагола „avere“ (имати) гласи:

io ho — ја имаам
tu hai — ти имааш
egli ha — он има
noi abbiamo — ми имамо
voi avete — ви имате
essi hanno — они имају

Опаска: — Консонант „h“ пише се испред гласова o, ai, a, anно, да се те ријечи не би побрале са истим другог значаја н. пр.: o — значи „или“ ai — је овака за датив плурали: ai fratelli — браћи; ai cari amici — драгим пријатељима itd., a — је ознака за датив сингулара и мјеста: a te; a Roma — у Риму itd., anno — значи година.

Упитни презент помоћног глагола:

Ho io — имаам ли ја?
Hai tu — имааш ли ти?
Ha egli — има ли он?
abbiamo noi — имамо ли ми?
avete voi — имате ли ви?
Hanno essi — имају ли они?

Личне зајмице:

Синг. Плур.
io ја ја ми
tu ти ти ти ми
egli он он он ми
ella она она она ми
lo он он он ми
lei она она она ми

Ријечи:

Padre m. — отац; madre f. — мајка; zio m. — ујак; teta; zia f. — ујака, тетка; amico m. — пријатељ; amica f. — пријатељица; signore m. — господин; signora f. — госпођа; signorina f. — госпођица; cavallo m. — коњ; servo m. — слуга; serva, domestica f. — служавка; panna m. — хљеб; rosa m. — ружа; penna f. перо; specchio m. — огледало; libro m. — књига; quaderno m. — свеска; sciocco m. — глупак; sciocca f. — глупача; caro — драг; veduto или visto — видало; venuto — дошао.
mio — мој; mia — моја; tuo — твој; tua — твоја; si — да; no — не; ecco — ево; e (ed) — и; — је, јесте.

Задатак 1

Io ho un padre e una madre. Hai tu uno zio? No, io ho una zia. L'amico ha il libro. Il signore ha un cavallo. La signorina ha la rosa. Ha egli il pane? No, la serva ha il pane. Il servo ha lo specchio. Mio padre ha un cavallo. Lo zio ha un amico. Mia madre ha un'amica. Ha egli un servo? Sì, signora, egli ha un servo e una serva. Hai tu veduto il mio quaderno e la mia penna? Sì, caro amico, ecco il tuo quaderno e la tua penna. Cara amica, la tua serva è una sciocca. È venuto tuo zio? No, il mio caro zio è ammalato.

Задатак 2

Имаш ти тетке? Да, господине, имаам једну тетку и једног теу. Мати има књигу. Имали она ружу? Да, госпође, она има ружу. Слуга има хљеба. Служавка има огледало. Јеси ли видио моје перо? Да, ево твог пера. Мој пријатељ има једног коња. Твој отац има једног пријатеља. Твоја тетка има једну пријатељицу. Јеси ли видио твоју књигу? Не, драги пријатељу, ја сам видио твоју свеску. Је ли он видио моје ода? Не, он је видио твоју матер. Је ли твој отац дошао? Не, мој драги отац је болестан.

НАШИ ДОПИСИ

Косијери — Новакова пејина

Из хаоса који се догађа кроз наша села, увиђали смо и осјећали да нас неће мимоићи најдирња судбина. Зато смо се ми Косијери и Ђиновићи још раније организовали и ускратили међу нама приступ и улазак комунистима и осталим одметницима. Њихов штаб из Штитаре тражио је од нас и више махова реквизицију у стоци и храни, што смо ми редовно објави. Пријетили су нам али нас сами нијесу сјели намести. Када су се нашли у невољи, јер по осталим селима нијесу имали што више да опљачкају, — обратили су се својој команди у Пипере за помоћ, и добили су је. — Неколико стотина наоружаних и изглављених бескућника, из Пипера и Ђиновавића, доскитао се и придружио својој команди у Штитаре. У наша лојална и до сада мирна села Косијери и Ђиновиће направиди су прави пустош. Поклаше нам наше волове, наше храниће, иако их није имала ни пета коња; поклаше краве, које тек што се нијесу отелиле! Из овања и коза ибавају на смирјену живу јагдад и јарад. Покупише, ако се коме још ателеко, комад славине и прах брашна. Ако неко покупише се противи или да покаже и најмањи знак сингуларности, изгубио је главу онога часа. — Видно сам из свога закона, да је пред школом у Косијери побијено од ових разбојника десет Косијери и Ђиновића. Високо сам при Дебелуку и добро видим што се ради, али побијена лица нијесам могао познати усљед даљине. Према гласовима које чујем и према кретању ових разбојника, гледа ми да је убијен Вукало, капетан у пензији и његов брат Филип.

Зато моје и моје пријатељице није могао доћи у село. Појинојци су онага часа и стигли у село и страже на Луковцу. Дебелуку, Луково ждрјело и своје оне, али да нам поможе и да спаси нас и наше породице од ове напасти и срамотне погибије? Косијер

CRNI GORE DURDE

Прошле неђеље умро је и сахрањен у свом родном мјесту у Горњем Љуботину Јоко Филипов Јовковић, у 76 години живота.

Придао је оној генерацији људи, који су његовали јунаштво, чојство, поштење, разум и људско достојанство.

Затон је чинио и излазио на сва бојна поља бе му и савременици његова витешког племента — без страха и узмака, којима бјеше језини књиз: све за образ, а образ ни за што.

Живно је у куту слобода и царству поштења, које је крваво зарадио, оставиши, залуд, млађем нараштају свијатј пример којима путевима траба ићи. Жалимо што нам нису дозволито жалосте прилике и вријеме да доброга покојника испратимо до свјетле му куће, да се са њим, при опроштају, дуже задржимо и речемо му: да му буде свјетлао помен и лака родна груда, коју је јуначки бранио и нашој поштењо живно.

— На Цетину је преминуо 25 фебруара Нико Јавош Каханеца, мајор у пензији у својој 76-ој години живота. Посмртни остаци покојниковог пренеши су на дан 26-ог истог, у његово родно Св. Стефан и сахрањени у породичној гробници.

Покојник је био познати родољуб, који је командовао добровољачким одредом бивше црногорске војске.

Породици наше саучешће а покојнику нека Бог да рајско насеље.

— Овх дана преминула је на Цетини наша стара и честита грађанка Марија Г. Партели рођена Перовић.

— Велика Мијатовић, супруга Мијата Мијатовића испустила је своју честиту душу. Покојница нека Бог даде рајско насеље а породицима наше искрено саучешће.

ДНЕВНЕ ВИЈЕСТИ

Нов свијет

Ова је година преко свих осталих степонада. И поред свих наших опомена свијет се не чисти са тротоара и водених канала.

Нарочито критичи морамо подврћи Среско начелство, које би било по дужности позвано да јаје примјер другима.

Праван плац Среског начелства на Бајове улине није се не чисти. Још гори примјер даје ил Народна банка. На цијелој својој ширини и дужини цијеле зине свијет није чишћен. За то имамо примљик сваке кише читају ријеку улицом испред Саборне Цркве, тако да је немогуће тула проћи.

Мислимо да Среско начелство и Народна банка имају и своје кредитне и своје момке, који би могли одржавати у реду своје тротоаре и водоводне канале, али на жалост то се не чини. Осим тога испред многих грађанских кућа, такође се не води рачуна о овоме што напријед рекосмо.

Зато још једном молимо Градско Поглаварство да прислиди грађане и установе на ред у интересу општега добра.

Биће нам врло жао ако преко Градског поглаварства будемо приморани да у овом питању потражимо интересу с друге стране.

За повећање пензионерских принадежности

Једна делегација пензионера из Цетина, састављена од г.г. Петра Петровића, капетана и Петра Краљевића, капетана посетили је овх дана компетентне личности Гувернерама, по питању повећања пензионерских принадежности. Делегати су овом приликом стекли уверење, да је ово питање, — које је од тако капиталне важности по пензионере, — на најбољем путу да буде повољно ријешено.

Смучарска задовољства

Падом овог посљедњег снјега, поново је оживио провласан смучарски терен у Доњем Крају, близу оуд. касарне. Већ од сријезде велики број смучара, како наших тако и италијанских преко цијелога дана уловно дементрира. Спортисти ето настале, да искористе ове посљедње трзаје зиме.

Ис општине цетинске

Почело се и ове неђеље, са подјелом животних намјерница становништву Цетина. Издаје се орис, кукурнуо брашно и со. Продаја по купоницама.

Због ове продаје, моментално је обустављено издавање специјалних бонова за жито, сиромашним старешинама фамилија. Идућег уторника рад ће се на овоме продужити.

Трговина животних намјерницама

Трговина са животним намјерницама путем тајне продаје, енергично се сузбија, тако су током неђеље ухапшени два несавесна продаваца рибе, којима су 1 кг. скавајике продавали по 60 л.

Остале да се постепено уђе у траг и имени интобројним продавацима силовог и суког меса који 1 кг. овог меса, продају преко 100 лира.

Локалне вијести

Једна делегација чиновника — из Бјеглице посетили је овх дана г. секретара Ђв. Е. Војног Гувернера Црне Горе и добила задовољнавања одговором поводом предате преставке о уређењу принадежности чиновника — из Бјеглице.

РАДНО-ЦЕТИНЕ

ТАБАС. ДУЖИНА ДИ М. РАВНО 121 КИЛОГРАМА
Црногорца радиофорниса стигла је на тржиште данима: 1) 12.30-14.30 ч.; 2) 16-18 ч.; 3) 18.30-20 ч.
Савног дана: у 13 и 20 часова — има талога пурице; радио данима на италијанском језику у 13 и 20 часова; радио данима на српском језику у 13 и 20 ч.; 16.15 (са вољетача); концерт у 21.30 ч.
Савног уторка и четвртка, у 16 ч.: Пресов на Народни Поштарни.
Савног четвртка и петке, у 21 ч.: Концерт уларо на артиу; концерт Радио-Цетина (Јана Салатеро Савинова).
Савног петка, у 16.40 ч.: Пресов за кување.
Савног субота, у 11.15 ч.: Пресов за урешиње.
Савног неђеље, у 11.30 ч.: Пресов за дива.

